

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
факультет фармацевтичних технологій та менеджменту
кафедра соціальної фармації**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «ФАРМАЦЕВТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА
НЕПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ
ПРАКТИЧНОЇ ФАРМАЦІЇ»**

Виконав: здобувач вищої освіти групи Фм19(3,10д)мед
спеціальності: 226 Фармація, промислова фармація
освітньої програми Фармація

Павло ГОЙ

Керівник: доцент закладу вищої освіти кафедри
соціальної фармації, к.фарм.н., доцент Інна КУБАРЄВА

Рецензент: професор закладу вищої освіти кафедри
організації та економіки фармації, д.фарм.н., професор
Вікторія НАЗАРКІНА

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню та методів отримання, обробки та передачі інформації в галузі фармації , а також її використання для підтримки прийняття рішень в клінічній практиці та інших аспектах фармацевтичної діяльності , а також вивчення ефективності різних джерел та їх впливу на якість рішення , прийнятими фахівцями практичної фармації.

Робота представлена на 47 сторінках машинописного тексту та складається із анотації, вступу, трьох розділів, загальних висновків, переліку використаних літературних джерел, якій містить 43 пункта. Робота проілюстрована 6 рисунками та 4 таблицями.

Ключові слова: фармацевтична інформація, фахівці фармації, рівень кваліфікації, інформаційні джерела

ANNOTATION

The qualification work is devoted to research and methods of obtaining, processing and transmitting information in the field of pharmacy, as well as its use to support decision-making in clinical practice and other aspects of pharmaceutical activity, as well as studying the effectiveness of various sources and their influence on the quality of decisions made by specialists in practical pharmacy

The work is presented on 47 pages of typewritten text and consists of an abstract, an introduction, three sections, general conclusions, a list of used literary sources, which contains 43 items. The work is illustrated with 6 figures and 4 tables.

Keywords: pharmaceutical information, pharmacy specialists, qualification level, information sources

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	7
1.1. Характеристика системи фармацевтичної інформації	7
1.2. Освітньо-інформаційні вимоги до фахівця практичної фармації в Україні та кордоном	16
1.3. Інформаційні джерела неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації	19
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ II ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ВИМОГ ДО НЕПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ ПРАКТИЧНОЇ ФАРМАЦІЇ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ	22
2.1. Аналіз нормативно-правового регулювання неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації в Україні	22
2.2. Дослідження світового досвіду забезпечення кваліфікаційних вимог до фармацевтів	26
Висновки до другого розділу	30
РОЗДІЛ III ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В АСПЕКТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ ФАРМАЦІЇ	31
3.1. Контент-аналіз сучасних інформаційних джерел та форм в аспекті фармацевтичної освіти	31
3.2. Дослідження професійних думок та пропозиції фахівців фармації з питань фармацевтичної інформації щодо набуття та удосконалення професійної компетентності	39
Висновки до третього розділу	45
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВООЗ – всевітня організація охорони здоров'я

МОЗ – Міністерство Охорони здоров'я

ЛП – Лікарський препарат

ДФУ – Державна Фармакопея України

НПА – Нормативно правовий Акт

АФУ – Асоціація фармацевтів України

МСКО - Міжнародні стандарти класифікації освіти

ВСТУП

Актуальність теми. Фармацевтична інформація є дуже актуальною в сучасних умовах, коли швидко зростає кількість лікарських засобів, що з'являються на ринку і збільшується обсяг інформації про них. Фахівці фармації повинні бути добре обізнані з цією інформацією, щоб забезпечити безпеку та ефективність лікування пацієнтів. Фармацевтична є складовою неперервного професійного розвитку фахівців з практичної фармації. Постійне оновлення знань та умінь в області фармацевтичної інформації допоможе бути в курсі останніх тенденцій та нових технологій в галузі, покращити якість своєї роботи та зберегти конкурентоспроможність на ринку. З урахуванням швидкого темпу змін у фармацевтичній галузі, фахівці повинні бути готові швидко адаптуватися до нових вимог та технологій, що вимагає постійного професійного розвитку.

Ключову роль у системі фармацевтичної інформації відіграють різноманітні джерела інформації, такі як наукові публікації, електронні бази даних, електронні версії фармацевтичних журналів та видань, онлайн-курси та вебінари, соціальні медіа та форуми.

Мета дослідження. Метою дослідження фармацевтичної інформації є дослідження та методів отримання, обробки та передачі інформації в галузі фармації, а також її використання для підтримки прийняття рішень в клінічній практиці та інших аспектах фармацевтичної діяльності, а також також вивчення ефективності різних джерел та їх впливу на якість рішення, прийнятими фахівцями практичної фармації.

Завдання дослідження. Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити такі задачі:

- визначення основних джерел та форм фармацевтичної інформації, які використовують фахівці практичної фармації;

- аналіз ефективності використання фармацевтичної інформації у професійній діяльності фахівців практичної фармації;
- встановлення взаємозв'язку між рівнем знань та навичок у використанні фармацевтичної інформації у практичній фармації;
- визначення факторів зовнішнього середовища , які впливають на використання та розвиток фармацевтичної інформації у практичній фармації;
- розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності використання інформації у професійній діяльності.

Об'єкт дослідження. фахіці практичної фармації , які займаються збиранням, аналізом та поширення фармацевтичної інформації. Також об'єктом можуть бути самі джерела та канали отримання фармацевтичної інформації.

Предмет дослідження. фактори зовнішнього середовища , що впливають на ефективність діяльності фахівців практичної фармації , а також різні аспекти 9фармацевтичної інформації.

Методи дослідження. для вирішення поставлених задач були застосовані методи дослідження: теоретичний системний, спостереження , ,аналіз документів,експертна оцінка.

Практичне значення. Результати дослідження фармацевтичної інформації та її впливу на професійний розвиток фахівців практичної фармації можуть бути корисними для розробки імовірних рекомендацій для підвищення ефективності діяльності фахівців практичної фармації.

Елементи наукових досліджень. У кваліфікаційній роботі, що виконав на кафедрі соціальної фармації Національного фармацевтичного університету (НФаУ), було проведено дослідження фармацевтичної інформації як складової неперервного професійного розвитку

Структура та обсяг роботи. Робота представлена на 47 сторінках машинописного тексту та складається із анотації, вступу, трьох розділів,

загальних висновків, переліку використаних літературних джерел, якій містить 43 пункта. Робота проілюстрована 6 рисунками та 4 таблицями.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1.1 Характеристика системи фармацевтичної інформації

Фармацевтична діяльність – це область науково-практичної охорони здоров'я, яка охоплює науковий пошук та створення лікарських препаратів, визначення потреби в препаратах, їх виробництво та всебічне вивчення властивостей, включаючи безпеку та специфічну дію; аналіз препаратів, стандартизацію, реєстрацію виробництва, контроль якості, зберігання, реалізацію та застосування, фармацевтичну опіку, підготовку та перепідготовку фармацевтичних кадрів. Важливо відзначити, що фармацевтична галузь є складовою частиною системи охорони здоров'я, посідає особливе місце у сфері інтелектуальної та виробничої сфери людства. Найбільш загальною частиною медичної та фармацевтичної інформації є інформація, що характеризує фармацевтичний бік обігу ЛП (фармакологічні, фармакотерапевтичні, хімічні та інші властивості), фармакоекономічні характеристики, відомості про фірми виробників та постачальників, розподіл і відпуск ЛП, процеси управління інформаційними потоками, розподіл фінансових ресурсів процесу забезпечення населення ліками, а також відомості економічного та інформаційного плану, якими обмінюються різні системи управління. [1]

Основними споживачами фармацевтичної інформації є наукові та практичні працівники медичної й фармацевтичної галузі. Їх інформаційні потреби більш за все сходяться у двох напрямках: інформація про ЛП та інформаційне забезпечення формулярної системи, які виділені в окремі підсистеми, що є основою формування Національного переліку ЛП (таблиця 1.1) і працюють у полі науково-технічної, медичної, економічної, соціально-

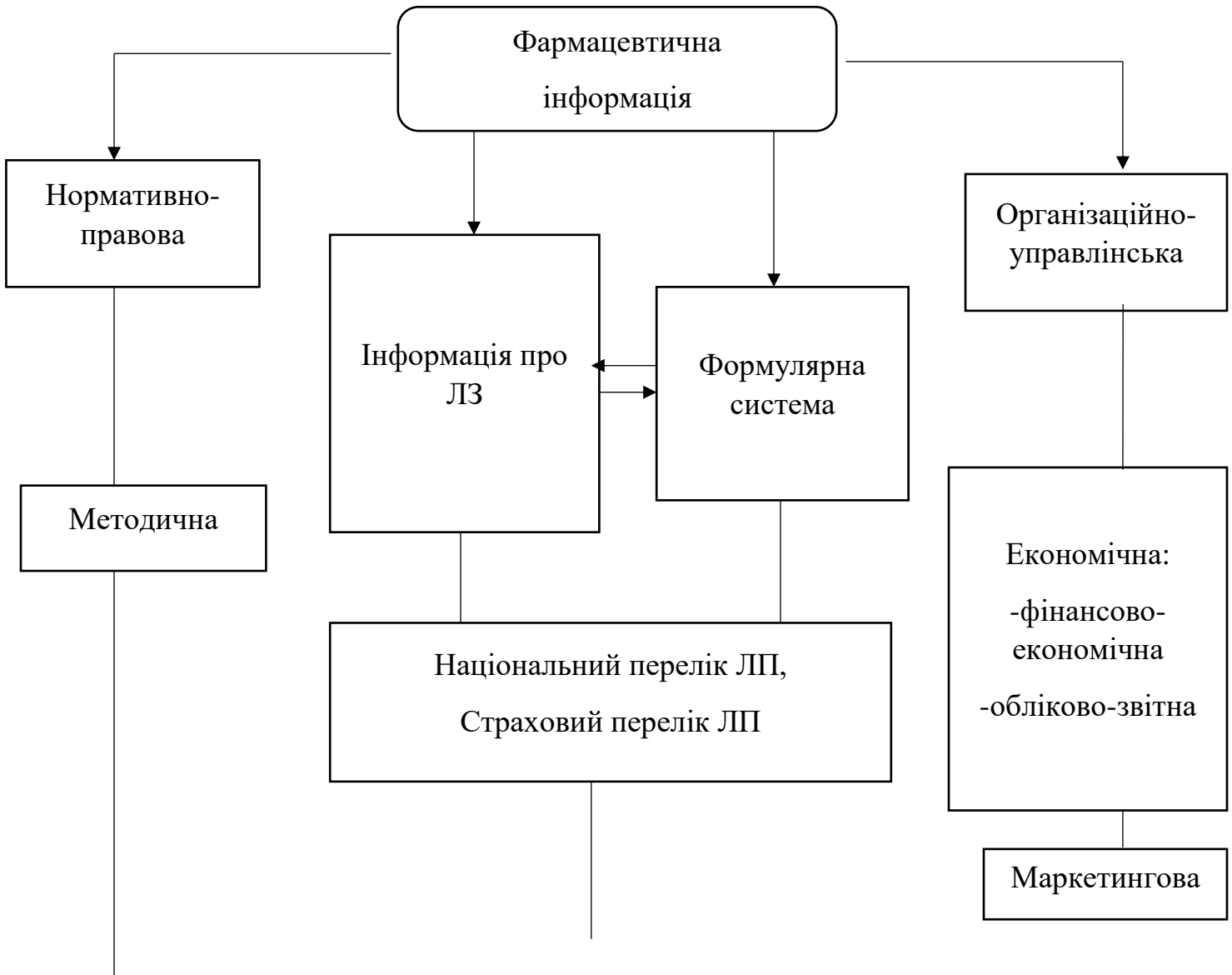
правової інформації та інформації міжнародних норм, стандартів з належних професійних практик (GMP, GPP, GLP і т.д.). [5]

Таблиця 1.1

Характеристика системи фармацевтичної інформації

Фармацевтична інформація	(лат. <i>informatio</i> — пояснення, посилення) відомості, необхідні для належного здійснення фармацевтичної діяльності (нормативно-правові, статистичні, інформаційно-методичні, економічні, фармакоекономічні, управлінського характеру; про створення, застосування, обіг ЛП, інших фармацевтичних і медичних товарів), що отримується та використовується фармацевтичною наукою і практикою.
Система фармацевтичної інформації	— сукупність закладів (установ), спеціалістів, інформаційних процесів і технологій, метою якої є збирання, обробка, аналіз, систематизація, зберігання, забезпечення доступу до <i>Фармацевтичної інформації</i> і видача релевантних даних споживачам цієї інформації.
Інформаційний стандарт	— сукупність нормативних актів, що містять офіційну інформацію про ЛП, дозволені до медичного застосування, є першоджерелом інформації. Ф.і. є складовою системи науково-технічної інформації й тісно пов'язана з медичною інформацією, з якою вони

	взаємодоповнюють одна одну.
Інформація про лікарські засоби	– опубліковані відомості, факти про медичні, фармацевтичні, споживчі та інші характеристики лікарських засобів, що базуються на науковій інформації та призначені в основному для використання спеціалістами в галузі фармацевтичної та медичної практики, а також для населення.

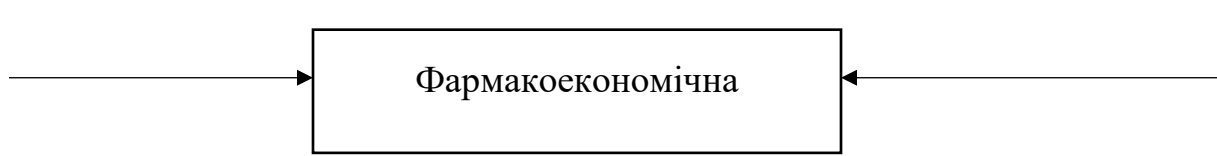

Рис 1.1. Структура фармацевтичної інформації [4,5]

Зокрема GCP — GCP дослідження ЛП, розроблена з наміром захистити права особи (суб'єкта дослідження й лікаря-дослідника).[9]

Система інформації про ЛП — це сукупність повноважень організацій фізичних осіб у сфері інформації, а також норм, методів, засобів і видів інформації, що спрямована на підвищення безпеки, ефективності і раціональності використання ЛП.

До особливої категорії належить інформація з фармаконагляду за ЛП, що є одним з першочергових завдань державної політики фармацевтичної галузі й здійснюється ДП «Державний експертний центр МОЗ України» і Державною службою України з лікарських засобів. За даними ВООЗ поширення інформації про якість і безпеку ЛП серед медичних працівників, про раціональне призначення і моніторинг побічної дії серед лікарів і фармацевтів є основною діяльністю на національному рівні. [10,15]

Система фармацевтичної інформації може включати наступні компоненти:

Рис 1.2. Компоненти фармацевтичної інформації

Головною метою системи фармацевтичної інформації є забезпечення якісної та безпечної медичної допомоги та лікування пацієнтів.

Для забезпечення максимальної ефективності та надійності, система фармацевтичної інформації повинна відповідати певним вимогам.

Основні вимоги включають.

- Надійність та безпеку – система повинна забезпечувати захист від несанкціонованого доступу та збереження конфіденційної медичної інформації.
- Наявність достатньої кількості інформації – система повинна містити велику кількість інформацію про ліки, хвороби, препарати та професійні стандарти, щоб допомогти медичним працівникам у прийнятті обґрунтованих рішень
- Легка доступність – інформація повинна бути легко доступна медичним працівникам та фармацевтам, а також повинна бути в зручному форматі для використання
- Точність та актуальність – інформація повинна бути актуальною та точною, оновлюватись регулярно та відповідати сучасним стандартам та науковим дослідженням.
- Зручність використання – система повинна зручною та простою у використанні, а її інтерфейс повинен бути зрозумілим та інтуїтивно зрозумілим
- Мультиплатформеність – система повинна здатна працювати на різних платформах та пристроях , щоб бути доступною для використання в будь-який час та в будь-якому місці.
- Інтегрованість – система повинна бути здатною інтегруватися з іншими медичними та фармацевтичними системами, щоб забезпечити безперервність медичної допомоги та обмін інформацією.

- Функціональність – різні функції та можливості для використання різних медичних фахівців та фармацевтів, таких як можливість пошуку ліків, огляду наукової літератури, взаємодії ліків тощо.
- Підтримка – система повинна мати ефективну технічну та користувацьку підтримку, яка буде доступна в будь-який час для розв'ання технічних проблем та запитань користувачів.
- Стандартизація – система повинна використовувати стандартизовані формати та протоколи для обміну інформацією, що забезпечить безпеку та надійність обробки даних. [18]

У загальному, система фармацевтичної інформації є важливим компонентом медичної інфраструктури та відіграє важливу роль у забезпеченні якісної та безпечної медичної допомоги та лікування.

Однією з найважливіших ролей системи фармацевтичної інформації є забезпечення максимальної безпеки пацієнтів та мінімізація ризику небажаних наслідків від прийому ліків.

Для досягнення цієї мети, система повинна мати надійний механізм контролю та відслідковування лікарських засобів, що продаються на ринку, та надавати фармацевтам та медичним працівникам інформацію про їх взаємодію з іншими ліками, можливі побічні наслідки від їх прийому та іншу необхідну інформацію.[10,21]

Крім того, система фармацевтичної інформації повинна забезпечувати достатню інформаційну базу для фармацевтів та інших медичних фахівців, яка допоможе їм зробити правильний вибір ліків для пацієнтів на основі їхнього стану здоров'я та інших факторів.

Крім того має бути здатна надавати інформацію про альтернативні методи лікування та забезпечувати доступ до наукових статей та інших джерел інформації про фармакотерапію.

Останнім часом інформаційні системи фармації стали більш інтерактивними та спрямованими на користувача, що дозволяє фармацевтам та медичним фахівцям швидко знайти інформацію та взаємодіяти з системою у більш ефективний спосіб.

У цілому, важливу роль в забезпеченні відіграє безпека та ефективність лікування пацієнтів. Зростаюча кількість інформації про ліки та їх взаємодію з іншими факторами вимагає постійного оновлення та розвитку систем фармацевтичної інформації.

Щоб забезпечити належний рівень медичної допомоги та безпеки пацієнтів. Важливою характеристикою системи фармацевтичної інформації є її інтеграція з іншими системами, такими як електронні медичні записи та інші системи зберігання медичної інформації.[24.25] Це дозволяє забезпечити легкий доступ до інформації про ліки та медичну інформацію в цілому, що може покращити якість догляду за пацієнтами та зменшити ризик помилок у лікуванні. Інтеграція також може сприяти підвищенню ефективності фармацевтичної діяльності, управлінню запасами та взаємодії з постачальниками. Також важливою характеристикою системи фармацевтичної інформації є її адаптивність. З погляду на швидкі зміни у фармацевтичній промисловості та медицині в цілому, система повинна бути готовою швидко адаптуватися до нових вимог та вимог користувачів. Це може включати оновлення баз даних, включення нової інформації, удосконалення функціональності та забезпечення безперервної підтримки користувачів.

Система повинна бути здатна забезпечити користувачам можливість взаємодії та отримання допомоги та підтримки. Це включати надання онлайн-консультацій та підтримки користувачів, публікації інформації про ліки та їх взаємодії, а також надання інших ресурсів та інструментів для поліпшення здоров'я та добробуту користувачів.[31]

Отже, характеристики системи фармацевтичної інформації включають доступність, точність та достовірність інформації, інтеграцію з іншими системами, адаптивність та підтримку користувачів. Ці характеристики допомагають забезпечити ефективну та безпечну роботу фармацевтичної системи, покращити якість догляду за пацієнтами та зменшити ризик помилок у лікуванні.

До інших важливих характеристик системи фармацевтичної інформації можуть належати: (табл. 1.2)

Таблиця 1.2

Характеристика системи фармацевтичної інформації

Швидкість та точність	система повинна забезпечувати швидкий та точний доступ до інформації про ліки та їхні взаємодії
Надійність	система повинна бути надійною та стійкою до відмов, щоб забезпечити безперебійне функціонування в будь-який час
Масштабованість	бути готовою до збільшення до обсягу обробки даних та забезпечення доступу до інформації для більшої кількості користувачів
Інтеграція з іншими системами	система здатна інтегруватися з іншими системами медичного обладнання та програмним забезпеченням.
Зручність та простота використання	система повинна бути зручною та простою у використанні для фармацевтів, лікарів та інших медичних працівників
Сумісність зі стандартами	система повинна бути сумісною зі стандартами та правилами, які регулюють фармацевтичну діяльність

Зокрема система фармацевтичної інформації може допомогти фармацевтам та лікарям у зборі та аналізі медичних даних пацієнта, що може допомогти, виявити та попередити можливі захворювання, зменшити

кількість помилок при назначенні лікарських засобів, а також забезпечити взаємодію між різними лікарськими закладами.

Крім того, система фармацевтичної інформації може допомогти відслідковувати та контролювати рух лікарських засобів, що допоможе у запобіганні їх нелегальному продажу та використанню.[21,19]

Система також може бути корисною для фармацевтів та лікарів у навчанні, та підвищення кваліфікації, зокрема за допомогою доступу до останніх досліджень та рекомендацій щодо лікування.

Нарешті, система фармацевтичної інформації може допомогти у забезпеченні більшої ефективності та економічності медичної системи, зокрема за рахунок зменшення витрат на паперову документацію, управління запасами лікарських засобів та оптимізації робочих процесів[22.17]

Отже, система фармацевтичної інформації має великий потенціал у поліпшенні якості та ефективності медичної практики та може бути невід'ємною складовою сучасної медичної системи.

1.2 Освітньо-інформаційні вимоги до фахівця практичної фармації в Україні та за кордоном

Фармацевтична освіта завжди мала й має велику та специфічну особливість це фармацевтична опіка та фармацевтична допомога. Ці дві особливості спрямовані на населення, саме за допомогою фармацевтичних кадрів населення забезпечено всіма товарами аптечного асортименту, населення може отримати консультативні послуги стосовно лікарського засобу та пораду з питання вибору найкращого та найефективнішого засобу, правил зберігання та терміну придатності. Особливістю освітнього процесу фармацевтів в Україні є практична спрямованість навчання, яка включає практику в аптечних закладах та лікарнях. Під час навчання студенти також можуть брати участь у науково-дослідницькій роботі та стажування

вітчизняних та закордонних фармацевтичних компаніях. Окрім того в Україні існують програми післядипломної освіти для фармацевтів які дозволяють отримати додаткові знання та навички[22] . Найбільш важливою перевагою освітнього процесу в Україні є адаптованість фармацевта до потреб ринку. (табл.1.3) [7.23]

Таблиця 1.3

Освітні вимоги в Україні

Основна освіта	Для отримання основної вищої освіти в галузі фармації, фахівці повинні пройти повну навчальну програму вищого навчального закладу, яка передбачає здобуття кваліфікації магістра фармації. Для отримання ліцензії фармацевта в Україні також потрібно пройти державний іспит та отримати відповідний сертифікат
Професійна підготовка	Фахівці практичної фармації повинні мати знання про фармацевтичні науки, фармацевтичну технологію, фармакологію, фармацевтичну хімію, клінічну фармацію, фармакотерапію, та інші аспекти пов'язані з застосуванням медичних препаратів
Практична підготовка	Фахівці практичної фармації повинні пройти практичну підготовку, включаючи стажування в аптеці, або в інших фармацевтичних установах, де вони отримують практичні навички роботи з медичними препаратами, консультування пацієнтів, взаємодію зі здоров'ям та медичними фахівцями

Освітньо-інформаційні вимоги до фахівця практичної фармації за кордоном можуть варіюватися в залежності від країни та рівня освіти(табл.1.4)

Таблиця 1.4

Освітні вимоги за кордоном:

Отримання вищої освіти відповідного рівня	Зазвичай для роботи в якості фахівця практичної фармації за кордоном необхідно мати вищу освіту в галузі фармації. Рівень освіти може варіюватися від бакалавра до магістра, а також можуть бути вимоги до спеціалістів в певній галузі фармації.
Проходження стажування:	деякі країни можуть вимагати проходження стажування або практичної підготовки в аптечних закладах перед отриманням ліцензії або кваліфікації фахівця практичної фармації
Підвищення кваліфікації:.	Фахівці практичної фармації можуть бути зобов'язані проходити певні курси підвищення кваліфікації, семінари, тренінги або інші форми навчання для підтримки своєї професійної компетентності
Ліцензування:	Деякі країни можуть мати вимогу отримання ліцензії для практичної фармації. Це може включати успішне складання спеціальних іспитів, атестацію, реєстрацію в професійних аптечних організаціях
Володіння мовами:	В залежності від країни, де ви бажаєте практикувати можуть бути вимоги до знання певних мов

Освітньо-інформаційні вимоги до фахівця практичної фармації за кордоном можуть варіюватися в залежності від країни та рівня освіти.

Фармацевтична освіта за кордоном має свої особливості та переваги порівняно з українською освітою. Основні особливості фармацевтичної освіти в різних країнах полягають у різних вимогах до здобувачів освіти, різних програм

навчання та різному фокусі на дослідницькій діяльності. Однією з переваг є можливість отримати більш широкий спектр знань та навичок в галузі фармацевтики ,оскільки програма навчання охоплюють більшу кількість спеціалізацій . Зазвичай у фармацевтичних програмах навчання використовують більш сучасні підходи до навчання, такі як проблемно-орієнтоване навчання , електронні системи навчання . [17.26] Одним з головних освітніх аспектів – це тривалість програми навчання. У більшості країн програми навчання для фармацевтів розраховані на 4-6 роки, залежно від країни та виду освіти(бакалаврська, магістерська, тощо). Також багато країн мають вимогу до фармацевтів про виконання певної кількості годин практики в аптеках під наглядом досвідченого фармацевта . Програми навчання фармацевтів в США та Канаді орієнтовані на розвиток практичних навичок у майбутніх фармацевтів , включаючи підготовку до проведення консультацій з пацієнтами та здійснення фармацевтичних операцій . У багатьох європейських країнах, зокрема в Німеччині та Швейцарії, навчання фармацевтів має сильний науковий фокус і включає проведення досліджень в галузі фармації .

Преваги фармацевтичної освіти за кордоном можуть включати:

- Широкий спектр практичних та наукових навичок, які можна отримати під час навчання
- Більше можливостей для здобуття практичного досвіду під час навчання
- Більше можливостей для заробітку під час навчання та після закінчення

Можливість здобути навчання англійською мовою в більшості країн , що дозволяє отримати міжнародний диплом . В багатьох країнах, де освіта фармацевтів має високий стандарт, студенти отримують можливість проходити практику в різних сферах фармацевтичної діяльності, включаючи лікарні, аптеки фармацевтичні компанії та наукові центри. Це дає студентам можливість набувати досвіду та практичних навичок у реальних умовах.

1.3 Інформаційні джерела неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації

Інформаційні джерела неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації можуть включати наступні ресурси:

Науково практичні журнали, такі як «International Journal of Clinical Pharmacy», «Journal of Pharmaceutical Sciences», «Pharmacy Practice» та інші. Ці видання містять оригінальні наукові дослідження, клінічні дослідження, оглядові статті та інші матеріали що можуть бути корисними для практикуючих фармацевтів. [12.Помилка! Джерело посилання не знайдено.]

Семінари та конференції що проводяться національними та міжнародними фармацевтичними організаціями такими як «American Society of Health-System Pharmacist»[13], «International Pharmaceutical Federation» та інші. Ці заходи можуть містити матеріали на теми, пов'язані з практикою фармацевтів, а також можуть надавати можливості для обміну досвідом з іншими фахівцями.[6,41] Навчальні матеріали які забезпечуються фармацевтичними компаніями та іншими організаціями які спеціалізуються на підтриманні неперервного професійного розвитку фахівця. Ці матеріали можуть включати в себе веб-семінари, відео-уроки, онлайн-курси, брошури та інші ресурси. Електронні бази даних, такі як: «PubMed»,[11] «Embase», «Pharmaceutical Substances»,[14] та інші, які містять багато наукових статей та досліджень, які можуть бути корисними для практикуючих фармацевтів .

Методичні бази даних. Фахівці практичної фармації можуть скористатися медичними базами даних, які містять інформацію про нові лікарські засоби, дію лікарських засобів, побічні ефекти, взаємодію з іншими препаратами та багато

іншого. Такі бази даних можуть бути доступними через спеціалізовані платформи або підписку на конкретну базу даних.

Наукові журнали та публікації. Фахівці можуть читати наукові журнали та публікації ,які містять останні новини та дослідження у галузі фармацевтики. Багато наукових журналів доступні в електронному вигляді та можуть бути знайдені в онлайн-бібліотеках

Різноманітні сертифікаційні програми та курси. Сертифікаційні програми та курси можуть допомогти фахівцям розвивати свої знання та навички в конкретній області. Ці програми можуть бути пропонувані різними організаціями та інституціями включаючи фармацевтичні компанії та університети.[19,22]

Менторинг та навчальні групи. Фахівці практичної фармації приєднатися до менторингових груп та навчальних комунітетів, де вони можуть обговорювати нові технології та дослідження, отримувати поради від більш досвідчених колег та навчатися від інших фахівців.

Україна та закордонні країни можуть мати різні вимоги до фахівців практичної фармації, що стосується освітньої підготовки, ліцензування та сертифікації. Наприклад, в деяких країнах, таких як США, Канада, та більшість країн Європейського Союзу, фахівці повинні мати досвід роботи, а також здійснювати постійну перепідготовку та проходити сертифікацію. У деяких країнах, таких як Австралія та Нова Зеландія ,фахівці повинні здавати екзамен, щоб отримати ліцензію на практику.[37]

Україна також має свої вимоги до фахівців практичної фармації, включаючи обов'язкову освітню підготовку та ліцензування .Згідно зі стандартами підготовки фахівців з фармації, затвердженими Міністерством охорони здоров'я України, практичні фармацевти повинні мати вищу фармацевтичну освіту, пройти інтернатуру та здати державний іспит.

Отже різні країни можуть мати різні вимоги до фахівців практичної фармації, проте вони всі спрямовані на забезпечення якості медичного обслуговування та безпеки пацієнтів[17,22,24]

Організації, що займаються професійним розвитком фармацевтів, такі як Американська аптечна організація (Apha) та Європейська фармацевтична студентська федерація (EPSF).[

Загалом, неперервний професійний розвиток фахівців практичної фармації є важливою складовою у забезпеченні якості безпеки фармацевтичної діяльності, тому важливо відстежувати та використовувати доступні джерела інформації для постійного удосконалення своїх знань та навичок.

Висновки до розділу 1

1. Загальні теоретичні аспекти фармацевтичної інформації допомагають фахівцям фармації розуміти і використовувати цю інформацію на практиці :
2. Фармацевтична інформація є необхідною складовою фармацевтичної практики, оскільки надає фахівцям освітні знання про ЛЗ, їх властивості.
3. Знання фармацевтичної інформації дозволяє фахівцям приймати обгрунтовані рішення щодо підбору , використання йц моніторингу ЛЗ у практиці
4. Фармацевтична інформація має бути достовірною, атуальною та надійною, а її джерела повинні бути науково підтвержені.
5. Доступ до різноманітних джерел фармацевтичної інформації , таких як наукові журнали , бази даних , онлайн ресурси , електронні бібліотеки , сприяє покращенню професійних знань фахівців і підтримує неперервний професійний розвиток.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ВИМОГ ДО НЕПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ ПРАКТИЧНОЇ ФАРМАЦІЇ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

2.1 Аналіз нормативно-правового регулювання неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації в Україні

Аналізуючи нормативно-правове регулювання неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації в Україні можна зробити висновок що в Україні існує досить широке законодавче поле, яке регулює діяльність фармацевтів. Однак необхідно зазначити, що на сьогоднішній день в Україні відсутня єдина інстанція, яка б контролювала дотримання вимог неперервного професійного розвитку фахівців з практичної фармації. Відповідно до чинного законодавства, ліцензування фармацевтичної діяльності та здійснення професійної діяльності у галузі практичної фармації здійснюється відповідно до ліцензійних вимог. Ліцензування здійснюється з метою забезпечення якості та безпеки медичних послуг та продукції, які надаються фармацевтами. Також українське законодавство передбачає обов'язкову атестацію фармацевтів як засіб контролю за якістю професійної діяльності фахівця з практичної фармації. Порядок атестації фармацевтів був затверджений наказом МОЗ України від 12.12.2006 № 818 «Про затвердження порядку атестації фармацевтів»[16.29] Також в Україні існують різні освітні програми та курси для неперервного професійного розвитку фахівців практичної фармації

Нормативно-правове регулювання в Україні є важливою складовою процесу забезпечення якості медичної допомоги населенню. Для забезпечення якості фармацевтичних послуг необхідно, щоб фахівці мали постійний доступ до оновленої інформації та знань різних галузей інформації. Україна має ряд законів і нормативно-правових актів, що регулюють професійну діяльність

фахівців з практичної фармації , в тому числі і вимоги до неперервного професійного розвитку, це Закон України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996р №123/96- ВР, який встановлює вимоги до якості лікарських засобів ,і правила їх виготовлення , контролю та реалізації, а також відповідальність за порушення законодавства у галузі лікарських засобів; Закон України «Про фармацевтичну діяльність» від 16.09.1999№160/99-ВР, який встановлює вимоги до організації фармацевтичної діяльності та визначає права та обов'язки фахівців з практичної фармації.[2] Законодавство в Україні передбачає ліцензування діяльності фармацевтичних закладів та атестацію фахівців з практичної фармації. Ліцензування фармацевтичної діяльності регулюється Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та порядком ліцензування окремих видів господарської діяльності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 року №265. Згідно з цими документами, ліцензування фармацевтичної діяльності проводиться для забезпечення безпеки та якості лікарських засобів та медичних виробів , що забезпечується виконанням встановлених вимог до умов та обладнання аптек, кваліфікації фахівців та інших питань. Ліцензія на провадження фармацевтичної діяльності видає Міністерство охорони здоров'я України.

Атестація фахівців з практичної також є нормативно-правовою вимогою в Україні. Згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 1 червня 2016 року №438 «Про затвердження порядку атестації фармацевтів» атестація фармацевтів є обов'язковою і проводиться раз на п'ять років для підтвердження відповідності фахівця встановленими кваліфікаційним вимогам .Такі вимоги є важливим для забезпечення високого рівня кваліфікації фахівця з практичної фармації та підвищення якості медичного обслуговування населення. Атестація дає можливість оцінити знання, навички та досвід фармацевта, а також виявити його потребу в додатковій підготовці та підвищення кваліфікації.[28] У процесі атестації фармацевта оцінюють знання з фармацевтичних наук , медичної етики

та деонтології, правил техніки безпеки, а також практичні навички та досвід роботи в аптеці або іншому фармацевтичному закладі . Фахівець повинен також мати документи , що підтверджують його освіту та стаж роботи в галузі фармації.[8] Для підвищення рівня кваліфікації фахівців у сфері фармації було створено Інститут післядипломної освіти Національної фармацевтичної академії, який здійснює навчальну діяльність з питань неперервного професійного розвитку фахівців практичної фармації

Нормативно-правовий акт — офіційний письмовий документ, ухвалений уповноваженими на це суб'єктами правотворчості у визначеній формі та за встановленою процедурою, спрямований на встановлення, зміну або скасування норми права.

Нормативно-правові акти , які регулюють діяльність фахівців практичної фармації , зазвичай містять вимоги щодо їх кваліфікацій прав та обов'язків, а також вимог до забезпечення якості фармацевтичних послуг. Крім того, державний контроль за дотриманням вимог проводиться за допомогою ліцензування фармацевтичних закладів та їх перевірки з метою виявлення порушень у діяльності. Контроль також здійснюється за допомогою системи моніторингу якості лікарських засобів, яка включає в себе перевірку виробництва та реалізації лікарських засобів, їх аналіз на відповідність встановленим стандартам та нормам . Крім того фармацевтичні заклади зобов'язані дотримуватись встановлених правил зберігання , перевезення та реалізації лікарських засобів , що також може бути перевірено за допомогою контролю. У загальному контроль за дотриманням встановлених вимог забезпечує якість фармацевтичної діяльності та забезпечує безпеку та ефективність використання лікарських засобів. Точність та відповідальність фахівців з практичної фармації має безпосереднє вплив. Фахівець з практичної фармації має виконувати ряд важливих завдань , таких як правильне зберігання та дозування лікарських засобів , дотримання правил інформування пацієнтів

про можливі побічні ефекти та взаємодії з іншими препаратами, а також забезпечення відповідності відпускається препаратів рецептурному або безрецептурному статусу. Забезпечення якості фармацевтичної діяльності вимагає від фахівців з практичної фармації постійного навчання та підвищення кваліфікації, а також дотримання встановлених норм та стандартів у галузі фармації. Тільки таким чином можна забезпечити ефективну та безпечну діяльність фармацевтичних закладів та задоволення потреб пацієнтів у лікарських засобах. [27] В Україні за безпеку та ефективність надання фармацевтичної допомоги відповідає Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба). Цей орган має на меті забезпечення якості лікарських засобів, медичних виробів та контролю за їх реалізацією, дотриманням норм та правил з їх виробництва та торгівлі, а також проведення державного контролю за дотриманням вимог до забезпечення безпеки та ефективності використання лікарських засобів в аптечних закладах. Отже, в Україні існує дуже ефективна система нормативно-правового регулювання професійного розвитку фахівців з фармацевтики, що забезпечує високий рівень якості фармацевтичної допомоги населенню. Однак для забезпечення ще більш ефективного розвитку галузі, можуть запропоновані такі рекомендації:

- Підвищення вимог до забезпечення кваліфікації фахівців з фармацевтики шляхом включення нових модулів навчання та вдосконалення існуючих.
- Розвиток системи дистанційного навчання, що дозволить фахівцям з фармацевтики здійснювати навчання в зручний для них час та місце.
- Розробка та впровадження системи мотивації для фахівців з фармацевтики, що дозволить їм зберігати мотивацію для неперервного розвитку та підвищення кваліфікації.

- Забезпечення підтримки з боку держави для підвищення кваліфікації фахівців фармацевтики, зокрема забезпечення доступності навчання та інших заходів для професійного розвитку
- Сприйняття розвитку іновачій у фармацевтичній галузі та забезпечення високого рівня досліджень, що дозволить фахівцям з фармацевтики залишатися в курсі останніх тенденцій та розробок

Ці рекомендації можуть сприяти ще більш ефективному розвитку фармацевтичної галузі в Україні та забезпечення високої якості фармацевтичної допомоги населенню.

2.2 Дослідження світового досвіду забезпечення кваліфікаційних вимог до фармацевтів

У світовому освітньому просторі можна спостерігати тенденції щодо розробки стандартів вищої освіти з орієнтацією на компетентнісний підхід. Переважна більшість країн світу ще в 80-90 роках створили стандарти загальної освіти і сформулювали державні вимоги до змісту освіти. Отже, державні стандарти мають багато спільного та водночас і певні відмінності. В англосакських країнах (США, Англія, Канада, Австралія) стандартизація йде шляхом розширення обов'язкового змісту. У Італії, Франції та Японії скорочують обсяг обов'язкового змісту, або ж виділяють з нього базову освіту, яка необхідна для всіх. Наприклад, у США стандарти носять рекомендаційний характер і не є обов'язковими. Стандарти не повинні обмежувати можливості для підвищення якості освіти. Розглядаючи потенціал освітніх стандартів, можна констатувати, що експерти Міжнародної організації праці щодо якостей, якими мають володіти випускники освітніх установ, ввели поняття „key competencis” . Питання стандартизації на міжнародному рівні порушувалось давно і у 1946

році була організована Міжнародна організація зі стандартизації ISO (International Organisation for Standardization), головною метою якої є сприяння розвитку стандартизації і пов'язаних з нею галузей знань. На неї покладено такі завдання як от: координація та уніфікація міжнародних стандартів; розробка 166 міжнародних стандартів та сприяння їх використанню; здійснення обміну інформацією з питань стандартизації тощо .[30.31] Ще на початку 80-х років технічні комітети Міжнародної організації зі стандартизації ISO приступили до розробки стандартів професійної освіти. Важливим кроком щодо поглиблення процесу стандартизації стало прийняття Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО), що була розроблена ЮНЕСКО як інструмент, який дасть змогу порівняти статистичні дані у різних країнах, а також використати їх разом з економічною і трудовою статистикою. МСКО як класифікатор освіти, у якому зазначено двадцять два напрями підготовки, заснований на суто освітніх критеріях – рівні і ступені, структура галузей, сформованих за предметною ознакою, та зміст програм навчання – незалежно від планів тих, хто навчається на відповідних курсах . Щодо освітніх стандартів США, то М. Бургін та Г. Степанко зазначають, що у 1991 році Конгрес заснував тимчасовий державний орган – національну раду зі стандартів освіти та тестування (NCEST) з метою створення національних стандартів та тестів. Метою стандартів було – домогтись високих досягнень, а не мінімальної компетенції; стандарти повинні вказувати напрями, а не бути навчальною програмою . Європейська Асоціація Гарантії Якості вищої освіти (ENQA) передбачає цілі, принципи, що визначають стандарти і директиви забезпечення якості. Така система стандартів передбачає самооцінку якості вищих навчальних закладів, зовнішню оцінку якості вищої освіти та гарантію якості оцінки внутрішніх акредитацій цих агенцій.[37] Метою стандартів і директив є покращення якості, надання допомоги вищим навчальним закладам в управлінні та покращенні якості, сприяння прозорості зовнішньої оцінки якості тощо . Болонською Декларацією посилено акцент на

системи оцінки та контролю якості, акредитації та курс на зближення стандартів і процедур оцінки. Однією з важливих умов є вироблення спільних систем контролю, орієнтованих на порогові стандарти, які встановлюватимуть вимоги до рівня підготовки випускників (результати), а не терміни та зміст підготовки. Таким чином у 167 європейських стандартах як нормах якості вищої освіти, повинні бути зміщені акценти з кількісно-витратних показників на показники результату: компетентність, навченість, знання.[36] Вивчаючи зарубіжний досвід стандартизації в освіті ми зіткнулись з тим, що в Болгарії в 2000 році було впроваджено державні стандарти щодо змісту і нові навчальні програми для середнього ступеню освіти і попереду впровадження в класах основного ступеню. Державні освітні вимоги визначають знання, вміння і відношення (ціннісні орієнтації), які повинні бути сформовані у тих, хто навчається у наслідок навчання з кожної навчальної дисципліни. Сам термін „стандарт” як зазначають Р. Петкова та С. Манаєв, означає „...ідеальний образ, сформульований на високому абстрактному рівні, що дозволяє наступну його деталізацію в інших нормативних документах”. Державні освітні вимоги містять загальний опис культурно-освітньої підготовки, основні вміння, що мають інтеграційний характер, і стандарти навчального предмета, структуровані за ядрами навчального змісту. Останні являють собою прошарок навчального знання, які містять систему понять”. У навчальних програмах, що розроблені відповідно до вимог державних стандартів, регламентується набір кінцевих цілей навчання, виховання та розвитку тих, хто навчається, що забезпечує єдність у плануванні процесу навчання. [30,32]

Забезпечення кваліфікаційних вимог до фармацевта зазвичай базується на розробці стандартів фармацевтичної практики, регулювання професійної діяльності фармацевтів та надання можливості для неперервного професійного розвитку. Національні фармацевтичні асоціації та організації фармацевтів у різних країнах зазвичай відповідають за розробку та встановлення вимог до

кваліфікації фармацевтів . Вимоги можуть включати стаж роботи, освіту , тренінги та сертифікацію , такі вимоги зазвичай регулюються законодавством країни. Неперервний розвиток є важливою складовою високої якості фармацевтичної практики. Для фахівців практичної фармації в різних країнах створюються різні форми навчання , такі як семінари, коференції, вебінари, курси та інше. Фармацевти можуть брати участь у таких заходах , щоб отримувати оновлення знань та вмінь, дізнаватися про нові технології та стандарти фармацевтичної практики . Наприклад, в США та Канаді , організації фармацевтів мають програми сертифікації та акредитації для забезпечення високого рівня кваліфікацій фармацевтів. У Європейському Союзі , Європейська фармацевтична організація розробила і впроваджує єдину систему сертифікації та регулювання професійної діяльності фармацевтів яка називається « General Pharmaceutical Council»(GPC)[35] Цей орган відповідає за реєстрацію фармацевтів , їхню сертифікацію, нагляд за їхньою професійною діяльністю та розробку стандартів професійної практики . Фармацевти які працюють в Європейському Союзі , повинні відповідати встановленим нормам та кваліфікаційним вимогам , які охоплюють навички, знання та компетенції у всій аспектах професії. В США фармацевти повинні мати докторський ступінь в області фармації та пройти національний іспит , щоб отримати ліцензію на практику . У країнах Європейського Союзу фармацевти повинні пройти єдиний іспит на отримання сертифікату фармацевта , а також неперервно підтримувати свої знання та навички шляхом участі у професійних курсах та навчаннях.[31, Помилка! Джерело посилання не знайдено.]

Фінляндія має дуже розвинуту систему забезпечення кваліфікаційних вимог до фармацевтів. Відповідальність за цю систему несуть дві основні організації – Фармацевтична асоціація Фінляндії та Фінський регуляторний орган для лікарських засобів . Фармацевтична асоціація Фінляндії (Pharmaceutical Society of Finland) є головною професійною організацією для фармацевтів в Фінляндії.

Фінський регуляторний орган для лікарських засобів (Finish Medicines Agency) відповідає за реєстрацію та регулювання лікарських засобів та забезпечує контроль за якістю, безпекою та ефективністю лікарських засобів. У Фінляндії існує також система неперервної професійної освіти для фармацевтів яка забезпечує їхній постійний розвиток і підвищення кваліфікації . Зокрема фармацевти повинні здавати щорічні іспити для підтвердження своєї кваліфікації та здібностей.[34]

Висновки до розділу 2

1. Дослідження сучасних вимог до неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації у світовій практиці дає наступні висновки: Постійне навчання .Сучасні вимоги до фахівця практичної фармації вимагають постійного навчання і оновлення знань. Фахівці повинні активно займатися самоосвітою, брати участь у семінарах , конференціях та інших навчальних заходах. Мультимодальний підхід.
2. Фахівці повинні навички та компетенції в різних аспектах фармацевтичної практики , включаючи клінічну практику , лідерство, інформаційні технології , це допомагає бути гнучким та адаптивним до змін у галузі. Дослідження та інновації. Фахівці повинні бути відкритим до досліджень і інновацій у фармацевтичній галузі.Повинні вміти аналізувати наукову літературу , проводити дослідження та впроваджувати нові підходи і технології у свою практику.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В АСПЕКТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ ФАРМАЦІЇ

3.1 Контент-аналіз сучасних інформаційних джерел та форм в аспекті фармацевтичної освіти

Для дослідження сучасного стану фармацевтичної інформації в аспекті удосконалення фармацевтичної компетентності фахівця фармації проводиться контент-аналіз сучасних фармацевтичних джерел та форм, що використовуються в процесі фармацевтичної освіти. Один з найбільших поширення джерел фармацевтичної інформації – це наукові журнали що публікуються у відкритому доступі в Інтернет. Ці журнали зазвичай містять оригінальні наукові статті, огляди літератури та інші наукові матеріали, які дозволяють фахівцям оновлювати свої знання та розширювати свою компетентність. Також важливим джерелом фармацевтичної інформації є електронні бібліотеки та бази даних, що містять наукові статті та інші наукові матеріали. Окрім того, значний вплив на формування професійної компетентності фахівців мають фармацевтичні конференції, симпозіуми та семінари, які проводяться як в Україні, так і за кордоном. Такі заходи дозволяють фахівцям обмінюватись досвідом, дізнаватись про нові технології та методи лікування, а також розширювати свої знання в інших сферах, пов'язаних з фармацією, наприклад, в області маркетингу та менеджменту. Також варто зазначити, що сучасні технології дозволяють створювати інтерактивні навчальні матеріали та електрон курси, які можна використовувати для підвищення професійної компетентності фахівців фармації.

. Ці матеріали можуть бути доступні в онлайн-форматі та містити різні інтерактивні елементи ,такі як відеоуроки , ігри , тести та інше.

Наприклад, деякі фармацевтичні компанії розробляють власні електронні курси та платформи для підвищення кваліфікації , своїх співробітників .Також існують спеціалізовані онлайн-платформи , які пропонують курси та навчальні матеріали з фармацевтики, наприклад Coursera ,edX, khan Academy тощо. У цілому, сучасний стан фармацевтичної інформації дозволяє фахівцям з фармації підвищувати свою професійну компетентність та розвиватися відповідно до вимог сучасного ринку праці. Однак, важливо зазначити , що доступність та якість інформаційних джерел можуть варіюватися, тому вибір найбільш якісних та достовірних джерел є важливим завданням для фахівців з фармації.

Контент-аналіз сучасних інформаційних джерел та форм є важливим етапом дослідження стану фармацевтичної інформації в аспекті удосконалення професійної компетентності фахівців з фармації. За останні роки кількість доступних джерел інформації значно збільшилась , що дозволяє фахівцям з фармації отримувати більше знань та вмінь. Одним з основних джерел інформації є наукові журнали та статті , які містять актуальні дані для дослідження в галузі фармацевтики , нові методи лікування ,клінічні випробування тощо.Також до цього списку можна додати науково-популярні видання, які забезпечують фахівців з фармації необхідними знаннями з питань загальної медицини , біології, хімії та інших наук. [26] Ще одним важливим джерелом інформації є інтернет-ресурси, такі як веб-сайти медичних установ, фармацевтичних компаній , професійних асоціацій тощо. Ці ресурси містять актуальну інформацію про нові лікарські засоби, клінічні випробування, нові методики діагностики та лікування. Окрім цього, сучасні технології дозволяють створювати електронні навчальні матеріали та курси, які можна використовувати для підвищення професійної компетентності фахівців з фармації. Ці матеріали можуть містити інтерактивні завдання , тести та інші

форми перевірки знань. Отже, контент-аналіз сучасних інформаційних джерел та форм дозволяє визначати тенденції та особливості надання фармацевтичної інформації. Він показав, що в сучасних інформаційних джерелах(веб-сайти, журнали, електронні видання ,соціальні мережи) актуальними є теми, пов'язані зі здоров'ям та профілактикою захворювань , а також з інноваційними технологіями в галузі фармації . У контенті інформаційних джерел все більше з'являється інтерактивний контент – відеоуроки, тестування , онлайн-семінари, що дозволяє більш ефективно та цікаво навчатися . З огляду на зростання кількості інформації , яку потрібно засвоїти фахівцям фармації, особливо важливою стає можливість швидкого та зручного пошуку необхідної інформації. Саме тому розвиток спеціалізованих баз даних, які містять інформацію про лікарські засоби, їх фармакологічні властивості, та взаємодії з іншими препаратами , стає надзвичайно важливим.В цілому контент-аналіз підтверджує важливість постійного підвищення професійної компетентності фахівців з фармацевтики , а також необхідність використання сучасних інформаційних технологій та ресурсів для отримання необхідної інформації. Наприклад, відеоуроки дозволяють наочно продемонструвати процеси та процедури, які повинні виконувати фахівці з фармації. Тестування та онлайн-семінари дають можливість перевірити свої знання та вирішувати завдання в реальному часі , а також обговорювати питання з колегами . Крім того інтерактивний контент може бути доступним для вивчення в будь-який час та в будь-якому місці, що дозволяє фахівцям з фармації самостійно розвиватися та підвищувати свою компетентність , не залежно від розкладу або географічного розташування .[28] Спеціалізовані бази даних про лікарські засоби , їх властивості та взаємодії з іншими препаратами є важливим джерелом інформації для фахівців з фармації.У таких базах даних зазвичай міститься інформація про склад, дозування, фармакокінетику та фармакодинаміку препаратів, їхні показання та протипоказання, побічні ефекти та взаємодії з

іншими ліками . Найбільш відомою і популярною базою даних про лікарські засоби є «Micromedex» яка містить інформацію про більше 4500 лікарських засобів. Також існують інші бази даних , такі як «DrugBank» ,«MedilinePlus Rxlist» та «Medscape» Фахівці з фармації можуть використовувати ці бази даних для отримання інформації про ліки, проведення пошуку по назві препаратів та їхніх властивостях, взаємодії ліків з іншими препаратами та збереження цієї інформації для подальшого використання в своїй роботі .

Micromedex – це база даних, яка містить інформацію про лікарські засоби , зокрема про їхню фармакологію , побічні ефекти , взаємодії з іншими ліками,показання для застосування та протипоказання .База даних Micromedex є однією з найбільш повних та надійних баз даних про лікарські засоби .вона містить більше 4.5 мільйонів записів про понад 260 тисяч засобів з усього світу. Micromedex надає інформацію яка допомагає фармацевтам та іншим медичним працівникам приймати рішення щодо вибору ліків ,їх дозування та спосіб застосування .Крім того Micromedex також містить інформацію про лікарські засоби для тварин та рідкісні захворювання, взаємодію з харчовими продуктами, алкоголем, що дозволяє фармацевтам забезпечувати безпеку та ефективність призначених лікарських засобів , а також надає доступ до фармацевтичної літератури та інших ресурсів. Micromedex можна використовувати як в онлайн-режимі, так і офлайн , завантажити базу даних на комп'ютер ,мобільний пристрій.**[Помилка! Джерело посилання не знайдено.]** Запропонований аналіз сучасних інформаційних джерел фармацевтичної освіти , показує що інформаційні технології дозволяють отримувати широкий діапазон знань з фармацевтики , які можуть бути використані для підвищення професійної компетентності фахівців. На сьогоднішній день доступно багато джерел та форм які дозволяють отримувати необхідну кількість знання . Зокрема , наукові бази даних , такі як PubMed, Scopus та Web of Science, надають доступ до нових публікацій з фармацевтики та інших галузей

медицини . Ці бази даних дозволяють отримати доступ до різноманітних наукових статей , журналів та книг, які містять важливі дані про різні аспекти фармацевтики , включаючи нові технології , ліки, клінічні випробування та дослідження. На сьогоднішній день доступні електронні курси та навчальні матеріали які дозволяють отримувати знання з фармацевтики у форматі, який зручний для кожного конкретного студента або фахівця . Наприклад Coursera, edX KhanAcademy є популярним майданчиком для отримання онлайн-курсів та навчальних матеріалів з різних галузей включаючи фармацевтику . Інтернет є одним з найбільш важливих джерел інформації для фахівців фармації . За допомогою пошукових систем та спеціалізованих сайтів можна знайти значну кількість наукових досліджень , статей , рецензій, відео матеріалів та інших ресурсів, які можуть бути корисними для підвищення професійної компетентності . Однак , варто зазначити , що на інтернеті можна зустріти не тільки якісну інформацію , але й недостовірну , неперевірену та невірну . Тому, фахівці фармації повинні бути уважними та критичними до джерел інформації , щовони використовують , та використовувати тільки перевірену та достовірну інформацію в своїй практиці.[38] Сучасні інформаційні джерела та форми в аспекті фармацевтичної освіти включають :

Електронні бази даних про ЛЗ-є важливим інструментом для фахівців фармації , дозволяють швидко та зручно отримувати інформацію

- «Microdemex»- база даних яка містить інформацію про ЛЗ, включаючи данні про їх склад , фармакологічні властивості
- «Drugs.com»- база даних яка містить інформацію про понад 24000 ЛЗ,включаючи їх склад та фармацевтичні можливості
- «PubMed»- база даних яка містить наукові дослідження , публікації та цензовані журнали

Електронні версії фармацевтичних журналів та видань, які містять оновлену інформацію про нові ЛЗ, клінічні випробування та дослідження що дозволяє

фахівцям бути в курсі останніх тенденцій у світовій галузі та підвищувати свою компетентність, деякі з них

- «The Journal of Clinical Pharmacy and Therapeutics»- журнал що публікує статті про клінічну фармацію та терапію , оцінювання лікарських засобів та інші питання пов'язані з фармацевтикою
- «Pharmacy Times» - видання що містить новини про ліки , інформацію про побічні ефекти , новини з галузі фармації та іншу корисну інформацію[42,39]
- «International Journal of Pharmacy Practice»- журнал які публікує статті про клінічну та соціальну фармацію , дослідження пацієнтів та інші теми з фармацевтики
- «Drug Topics»- видання, яке містить інформацію про ліки, фармацевтичну промисловість , а також статті та інформацію про практичні аспекти фармацевтичної діяльності

Онлайн-курси та вебінари, з фармацевтичних тем , які надаються різними освітніми установами та організаціями

- «Clinical Pharmacy Practice» American College of Clinical Pharmacy-цей онлайн-курс надає фармацевтам можливість ознайомитися з основами клінічної фармації , включаючи планування , лікування моніторинг та підтримання клієнтів з різними захворюваннями [26]
- «Pharmacotherapy Update» від American Pharmacist Assotiation-цей вебінар пропонує підвищення професійної компетентності в галузі фармакотерапії , включаючи огляд нових лікарських засобів та клінічних випробувань
- «Pharmacy Technician Certification Board (PTCB) Exam Prep» від Pharmacy Technicians University – цей онлайн-курс надає підготовку до здачі іспиту PTCB для фармацевтичних техніків [43]
- «Pharmacy Practice in Canada» від University of Toronto- цей онлайн-курс охоплює основи фармацевтичної практики в Канаді , включаючи законодавство , практику та етику[**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**]

Інтерактивні навчальні матеріали , включаючи відеоуроки та тестування, які забезпечують цікаву форму навчання , але й перевіряти свої знання та навички

- Фармацевтична асоціація Великобританії «The Pharmaceutical Society of Great Britian»- має багато інтерактивних навчальних ресурсів для фарммацевтів,які включають в собі відео уроки

- Курси від компанії«Pfizer»-одна з найбільших фармацевтичних виробників які пропонують онлайн-курси з фармакології , а також інтерактивні вправи та відеоуроки

- Фармацевтичний журнал «Pharmacy Times» пропонує безкоштовний доступ до інтерактивних кейсів з питань клінічної практики

- Онлайн-курси від компанії «Johnson&Johnson»містять в собі відео уроки та інтерактивні вправи з питань фармацевтичної технології та маркетингу

Спеціалізовані фармацевтичні програми та додатки до мобільних пристроїв які надають доступ до інформації про лікарські засоби їх взаємодії та дозування.на таких платформах можна обговорювати актуальні теми, ділитися досвідом , задавати питання та отримувати відповіді від колег з усього світу. Наприклад на платформі LinkedIn є спільнота та групи фармацевтів , де можна обговорити новини , дослідження та інші актуальні теми. Крім того, існують спеціалізовані форуми для фармацевтів , де можн знайти відповіді на питання з практики та досвіду інших фахівців Електронні бібліотеки та бази даних з наукових досліджень та публікацій з фармацевтичних тем. Існує безліч електронних бібліотек та баз даних , що містять наукові дослідження та публіквації з фармацевтичних тем

- «PubMed»- це безкоштовна база даних наукових публікацій .яка містить більше 30 мільйонів статей з медицини та здоров'я , включаючи фармацевтику

- «ScienceDirect»- це електронна бібліотека , яка містить більше 16 мільйонів статей,журналів та книг в галузі науки та технології ,включаючи фармацевтичну

- «Wiley Online Library»- »- це електронна бібліотека , яка містить більше 1.5 мільйонів статей,журналів та книг з різних наукових галузей

- «Scopus»- це база даних наукових публікацій , яка містить 70 тисяч журналів та конференцій з різних галузей

Соціальні медіа та форуми, де фахівці фармації можуть обмінюватись та досвідом з колегами є важливим джерелом інформації та спілкування для фахівців фармації .На таких платформах можна обговорювати актуальні теми, задавати питання та отримувати відповідь від колег з усього світ

- Twitter- це соціальна мережа , яка дозволяє користувачам ділитися короткими повідомленнями зі світом. Фармацевти можуть використовувати Twitter, щоб отримувати оновлену інформацію,про нові ліки , дослідження та новини зі світу фармацевтики

- Reddit- це веб-сайт, на якому користувачі можуть обговорювати різні теми в формі та підфорумів. У Reddit є підфоруми з фармацевтичним тем, де фахівці можуть обговорювати новини , тенденції та досвід у своїй галузі

- Pharmacists Letter- це онлайн-ресурс, який надає фахівцям фармації огляди нових ліків , поради з їх використання та іншу корисну інформацію .

Отже, У сучасних умовах фармацевтична освіта стає все більш інтерактивною і технологічною, що дозволяє фахівцям швидко і ефективно отримувати необхідну інформацію. Завдяки інтернету та розвитку нових технологій, фармацевтичні фахівці мають доступ до різноманітних джерел інформації, включаючи бази даних про лікарські засоби , електронні бібліотеки наукових досліджень та публікацій , онлайн-курси та вебінари , соціальні медіа та форуми для обміну інформацією та досвідом з колегами.[17]

3.2 Дослідження професійних думок та пропозиції фахівців фармації з питань фармацевтичної інформації щодо набуття та удосконалення професійної компетентності

Наукові дослідження показують, що фахівці фармації все більше використовують сучасні інформаційні джерела та форми навчання щоб удосконалювати свою професійну компетентність. Більшість фахівців фармації вважає, що електронні бібліотеки та бази даних є найбільш корисними джерелами для практичної роботи, а також найбільш надійними джерелами інформації про нові ЛЗ та клінічні випробування. У той же час, дослідження показують, що фахівці фармації прагнуть бути критичними до джерел інформації та використовувати тільки достовірну та перевірену інформацію в своїй практиці. Багато фахівців фармації також звертають увагу на якість навчальних матеріалів та отримання етичних принципів в обміні інформацією на форумах та соціальних медіа. Дослідження підтверджують, що сучасні інформаційні джерела та форми навчання дозволяють фахівцям фармації бути більш ефективним та компетентним в своїй роботі. Однак важливо продовжувати вдосконалювати та розширювати доступ до цих джерел інформації для підтримки професійного розвитку фахівця фармації. Дослідження підтверджують що фахівці фармації вважають критичність до джерел інформації та використання достовірної та перевіреної інформації важливим аспектом своєї практики. Оскільки фармацевти відповідають за безпеку та ефективність фармацевтичних продуктів, їм потрібна точна та актуальна інформація для прийняття розумних рішень щодо лікування пацієнтів. Фармацевти зазвичай отримують інформацію з різних джерел, такі як наукові статті, клінічні дослідження, фармацевтичні бази даних, офіційні документи та інші наукові ресурси. При використанні цих джерел фахівці фармації керуються принципами доказової медицини, яка базується на

найкращих наукових доказах. Для забезпечення достовірності та перевіреності інформації, фахівці фармації зазвичай використовують такі підходи

- Оцінка джерела: Фахівці аналізують джерело інформації, з'ясовують його авторитетність, репутацію та науковий статус, вони враховують чи є джерело піровидним, рецензованим або визнаним відповідною професійною організацією
- Критичне мислення: фахівці фармації аналізують інформацію, ретельно перевіряють факти методологію, а також дані досліджень. Вони розуміють необхідність оцінки потенційних впливів і переваг застосування інформації у конкретній клінічній ситуації.
- Використання наукових доказів: фахівці фармації використовують результати наукових досліджень, які базуються на контрольованих та об'єктивних методах дослідження. Це дозволяє їм мати науково обгрунтовану основу для прийняття рішень щодо використання ЛЗ та надання порад пацієнтам

Вони мають навички оцінки якості джерел інформацій, аналізу доказової бази і використання лише достовірних та науково обгрунтованих даних. Критичне мислення фахівців фармації також сприяє виявленню та попередженню небезпечних або помилкових інформаційних джерел. Вони можуть розпізнавати псевдонаукові статті, маркетингові трюки та недостовірні твердження, що допомагає їм забезпечити якісну фармацевтичну практику та захистити пацієнтів від неправдивої або шкідливої інформації **[Помилка! Джерело посилання не знайдено.]** Наукові дослідження в галузі фармацевтики можуть бути проведені на різних етапах, включаючи преклінічні дослідження (в лабораторіях, на тваринах) та клінічні дослідження (на пацієнтах). Під час проведення досліджень дотримуються визначених протоколів, методів збору та аналізу даних, що забезпечує надійність та об'єктивність результатів

Фахівці фармації оцінюють наукові докази з урахуванням дизайну досліджень , обсягу досліджень , статистичної обробки даних , показників ефективності та безпеки .Вони враховують результати багатьох досліджень , а також систематичні огляди , метааналізи та рекомендації наукових організацій . Підхід, заснований на наукових доказах допомагає фахівцям фармації приймати обгрунтовані рішення щодо вибору оптимального лікування , визначення дозування , оцінки ефективності та небезпеки ЛЗ, а також забезпечувати належну практику в аптечній сфері. Забезпечення належної практики в аптечній сфері є важливим аспектом в роботі фахівця фармації. Для забезпечення належної практики в аптечній сфері фахівці дотримуються певних принципів та стандартів , які забезпечують безпеку та якість надання фармацевтичних послуг , Ось деякі засади що сприяють належній практиці в аптечній сфері: [9]

Додержання законодавства : фахівці повинні ретельно дотримуватись законів та правил, що регулюють фармацевтичну сферу , включаючи закони про продаж ЛЗ, контроль над наркотичними речовинами та норми зберігання та дистрибуції ліків. Етичні принци:фахівці фармації повинні діяти відповідно до етичних принципів та кодексів поведінки , таких як дотримання конфіденційності пацієнтів, уникання конфлікту інтересів та чесне та відповідальне надання фармацевтичних послуг.[20]

Належна документація: фахівці повинні зберігати належну документацію , яка включає інформацію про рецептури , поставки ліків , контроль над наркотичними речовинами , взаємодію з пацієнтами та інші важливі деталі . Контроль якості: фахівці з фармації повинні ретельно контролювати якість ЛЗ, які вони постачають або використовують , та вживати заходів щодо помилкових видач ліків , або інших подібних проблем .Це може ключати перевірку достовірності постачальників, правильне зберігання ліків , регулярну перевірку та аудит , систем управління якістю та забезпечення відповідності. [30]

Додатково, існують національні та міжнародні професійні організації, такі як Міжнародна фармацевтична федерація (FIP) та регіональні фармацевтичні організації, які розробляють стандарти, рекомендації та лінії поведінки для фармацевтів, сприяють неперервному професійному розвитку, та надають ресурси щодо використання надійних джерел інформації [41]. Важливо, щоб фахівці були свідомими про свою роль у забезпеченні належної практики, та завжди прагнули до покращення якості фармацевтичних послуг та безпеки пацієнтів.

Наступним етапом роботи стало вивчення думок фахівців фармації з питань необхідних професійних знань та навичок, а також джерел їх набуття.

Опитування нами проводилось за допомогою розробленої анкети у гугл-формі, анкета містить як закриті, так і відкриті питання. На сьогодні у опитуванні взяли участь 86 осіб, це працівники аптек, фірм-дистриб'юторів, фармвиробництв, державних установ, з різних областей України (рис 3.1 та рис 3.2).

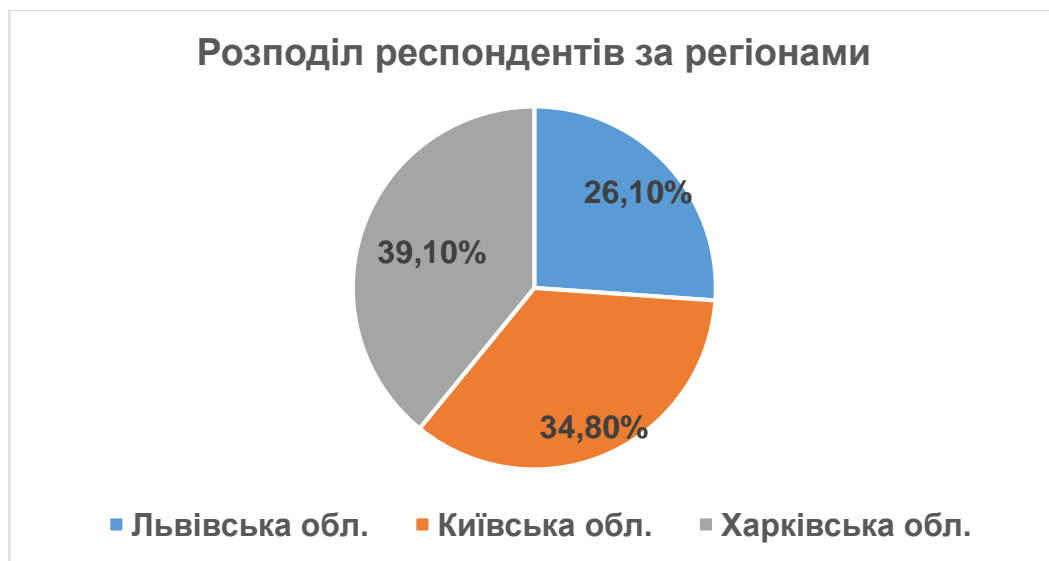

Рис 3.1. Розподіл респондентів за місцем проживання

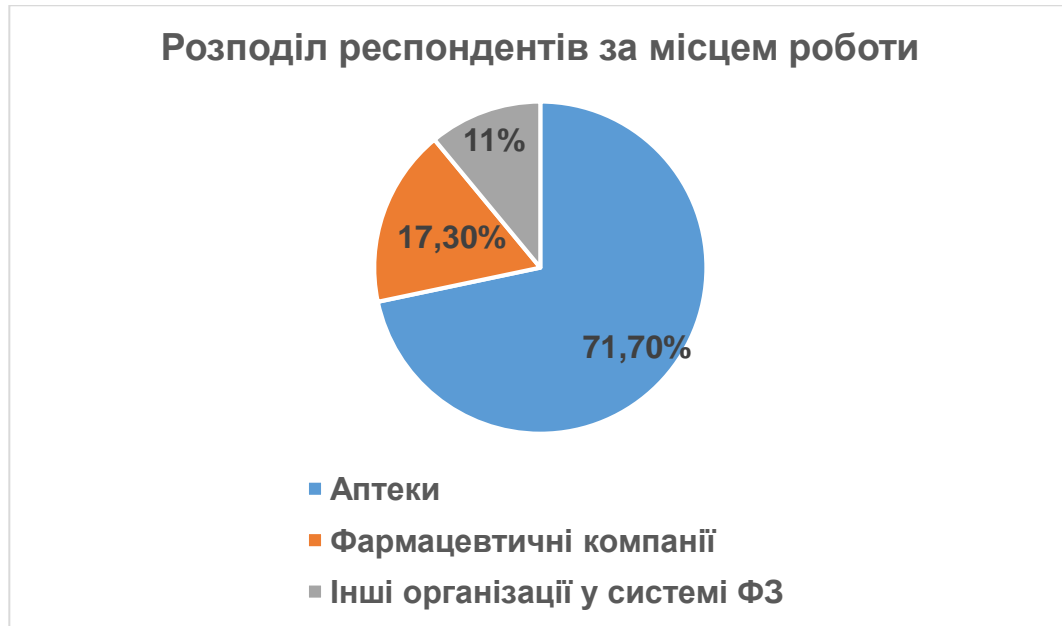

Рис 3.2. Розподіл респондентів за місцем роботи

Усі опитані зазначили брак певних знань та навичок, який особливо значущий на початку трудової діяльності, а також зміні посади, підприємства, тощо. В першу чергу нашим респондентам не вистачало знань з фармакології, управління, просуванні товарів та послуг, ведення належного обліку. Ці результати наведено на слайді і вони повністю корелюють з напрямками діяльності наших респондентів. Важливо відмітити, що питання було відкритим, отже респонденти визначались самостійно, а ми узагальнювали відповіді за напрямками (рис. 3.3).

Стосовно шляхів набуття знань та навичок, а також інформаційних джерел, більшість опитаних зазначила на семінари та тренінги, що організує роботодавець. Разом з тим, значна кількість опитаних самостійно опановує потрібні питання на комерційних семінарах та тренінгах та займаються самоосвітою.

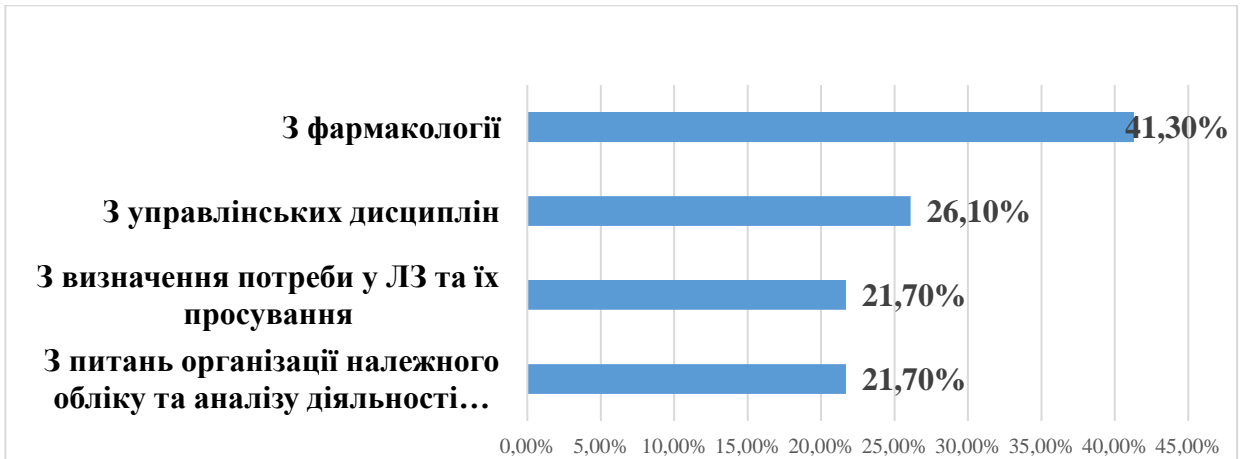

Рис 3.3. Розподіл думок респондентів за відповідями на відкрите питання: "Яких спеціальних знань вам бракує у професійній діяльності?"

Нажаль, курси з підвищення кваліфікації та професійні конференції та дискусії набули для наших опитаних належної вагомості, на них наголосили 17 і 15 відсотків опитаних відповідно (рис. 3.4).

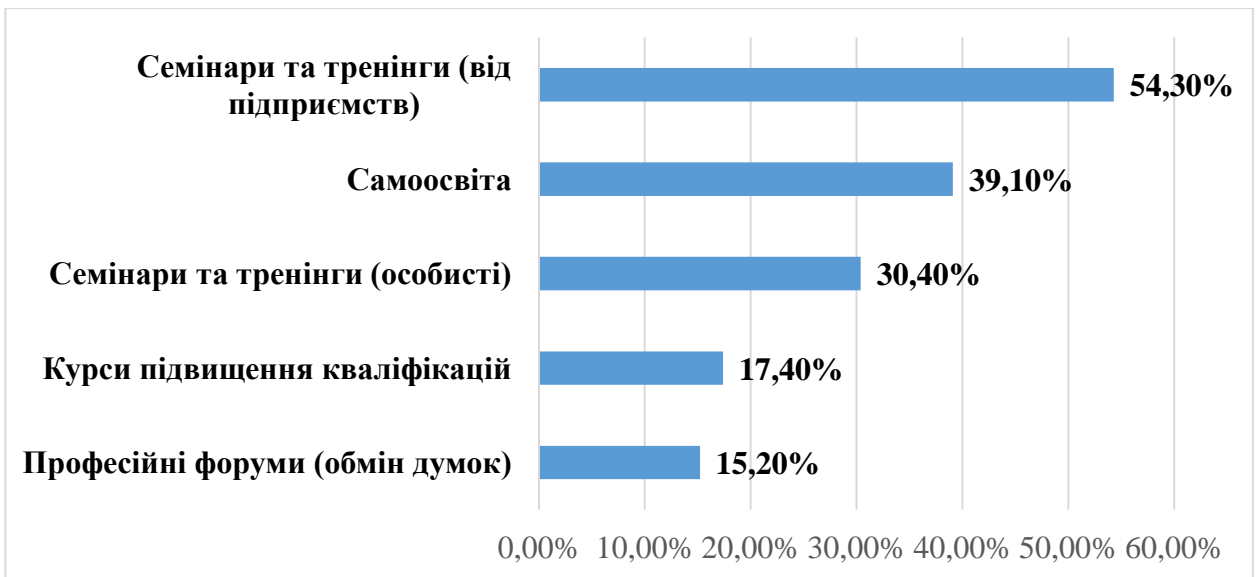

Рис 3.4. Розподіл думок респондентів за відповіддю на питання: "Основне джерело інформації щодо набуття знань та навичок"

Узагальнюючи вищезазначене, можна відмітити

- Передбаченість (загальну відомість для закладів освіти) знань та навичок, що бракує початківцям за фахом відповідно до виду діяльності
- Ефективність і затребуваність (спеціалізованих) семінарів та тренінгів спрямованих на вирішення конкретних практичних питань

Результати дослідження за цим напрямком можуть бути використані для удосконалення освітніх компонент у фармацевтичних закладах освіти.

Висновки до розділу 3

1. Інформаційне середовище у сфері фармації постійно змінюється та розвивається. З'являються нові джерела інформації, такі як електронні бази даних, журнали, веб-сайти фармацевтичні додатки та інші електронні ресурси.
2. Фахівці фармації оцінюють критичності джерел інформації та активно використовують тільки достовірну та перевірену інформацію у своїй практиці. Вони надають перевагу науково обгрунтованій інформації, результатам дослідження та рекомендаціям професійних організацій.
3. Фахівці фармації визнають необхідність неперервного професійного розвитку для підтримки своєї компетентності. Вони використовують різноманітні освітні ресурси, такі як навчальні програми, семінари, конференції та онлайн-курси, щоб оновлювати свої знання та навички.
4. Професійні організації та асоціації відіграють важливу роль у сприянні неперервного професійного розвитку фахівців фармації та надають рекомендації щодо використання надійних джерел інформації, забезпечують доступ до актуальної інформації, проводять навчальні заходи для обміну знаннями та досвідом.

ВИСНОВКИ

1. Основним завданням практичної фармації є забезпечення безпечного та ефективного використання ЛЗ. У зв'язку зі швидким розвитком фармацевтичної науки та зміною медичної практики, важливо постійно оновлювати свої знання та навички, щоб відповідати сучасним вимогам та надавати якісні медичні послуги.
2. Фармацевтична інформація виступає ключовою складовою неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації. Вона включає в себе оновлення щодо нових лікарських препаратів, досліджень, клінічних протоколів, технологічних іновацій, законодавчих змін та інших аспектів, що впливають на сферу фармації.
3. Постійне оновлення знань: Завдяки фармацевтичній інформації фахівці практичної фармації мають можливість ознайомлюватися з новими дослідженнями, клінічними протоколами та стандартами лікування. Це допомагає підтримувати свої знання актуальними і застосовувати найкращі практики у своїй роботі.
4. Покращення навичок консультування: Фахівці практичної фармації засвоюють фармацевтичну інформацію, щоб бути в змозі надавати кваліфіковані консультації пацієнтам. Вони повинні розуміти взаємодію ЛЗ, побічні ефекти, дозування та інші важливі аспекти, щоб забезпечити безпечне та ефективне використання препаратів.
5. Участь у навчальних програмах: Фармацевтична інформація дозволяє фахівцям практичної фармації брати участь у навчальних програмах, семінарах, конференціях та інших заходах, що сприяють їхньому професійному розвитку. Це дає можливість оновлювати знання,

обмінюватись досвідом з колегами та знайомитися з новими технологіями та тенденціями у фармацевтичній галузі.

6. Забезпечення якості медичних послуг:Завдяки фармацевтичній інформації фахівці практичної фармації можуть вдосконалювати свої професійні навички та забезпечувати високу якість медичних послуг.Вони можуть бути впевнені в своїй компетентності та здатності надавати точні та надійні поради пацієнтам.
7. Загальною метою фармацевтичної інформації як складової неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації є підтримка найвищих стандартів фармацевтичної практики та безпечне ефективне лікування пацієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черних В.П. До проблеми розвитку клінічної фармації та підготовки клінічного провізора в Україні // Клін. фармація. — 2000.
2. Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96–ВР «Про лікарські засоби»;
3. Наказ МОЗ України від 03.05.2001 р. № 163 «Про затвердження вимог до інформації про застосування лікарського засобу» та доповнення до нього від 01.11.2001 р. № 442;
4. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників: Вип. 78 «Охорона здоров'я» МОЗ України
5. Черних В.П., Зупанець І.А. Клінічна фармація — пріоритетний напрямок підготовки сучасного провізора в Україні // Клін. фармація. — 1999. — № 2.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про неперервну освіту фахівців практичної фармації" від 12.04.2006 р. № 469, яка регулює питання професійного розвитку фахівців у системі неперервної освіти
7. Управління фармацією : підручник для студ. вищ. навч. закладів / [В. М. Толочко, І. В. Міщенко, Д. Л. Великий та ін.]; за ред. В. М. Толочка. – Х. : Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2004. – 388 с
8. Постанова КМУ від 15 липня 1997 р. № 765 «Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-97-%D0%BF#Text>
9. Лікарські засоби. Належна клінічна практика: Настанова СТ-Н МОЗУ 42-7.0:2008. – К.: МОЗ України, 2009. – 67 с. – (Стандарт МОЗ України).
10. Державна служба україни з лікарських засобів та контролю за наркотиками <https://www.dls.gov.ua/>
11. Pubmed [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>

12. Pharmacy practice [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pharmacypractice.org/>
13. American society of health-system pharmacists [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ashp.org/>
14. Pharmaceutical substances [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33764174/>
15. Державний експертний центр МОЗ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dec.gov.ua/>
16. Наказ МОЗ України від 12.12.2006 № 818 «Про затвердження порядку атестації фармацевтів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1366-06#Text>
17. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / Овчарук О. // Стратегія реформування освіти в Україні. – К. : К. І. С., 2003. – 296 с.
18. Стандарт. Фармацевтична продукція. Система стандартизації. Основні положення. – Наказ МОЗ України від 14.09.2005 № 471.
19. Концепція розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 роки, затверджена наказом МОЗ України від 13.09.2010 № 769 (зі змінами).
20. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. – Харків: Золоті сторінки, 2010. – 16 с.
21. Програма боротьби з виробництвом та розповсюдженням фальсифікованих лікарських засобів на 2003–2008 роки. – Постанова КМУ від 17.07.2003 № 1075.
22. Кайдалова Л.Г. Професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичного профілю у вищих навчальних закладах

23. Черних В. П. Фармацевтична освіта України. Роль та завдання самостійної роботи : навч.- метод. посіб. / В. П. Черних, В.М. Толочко, В.А. Георгінц та ін. ; за ред В. П. Черних. – Х. : НфаУ : Золоті сторінки, 2003. – 96 с
24. Черних В. П. Професійна підготовка. Організація навчального процесу 2005-2006 навчальний рік / В. П. Черних, Л. М. Віннік, Л. Г. Кайдалова. – Х. : Вид-во НФаУ: Золоті сторінки. – 2005. Вип. 8. – 332с.
25. Черних В. П. Пам'ятка студента, що навчається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу / В. П. Черних, І. С. Гриценко, Л. Г. Кайдалова. – Х. : Вид-во НфаУ, 2006. – 16с.
26. Сучасні аспекти подальших напрямів росту фармацевтичного росту Н.А.Ткаченко, Н.М.Червоненко
27. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів: ДСТУ ISO 9000-2007. – К.: Держспоживстандарт України, 2008. – 29 с. – (Національний стандарт України).
28. Черних В. П. Проблеми підготовки фармацевтичних кадрів в Україні / В. П. Черних // Вісник фармації. – 1998. – № 2. – С. 3 – 8.
29. Ідентифікація профілю освітніх програм підготовки фахівці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/identifikaciya-profilyu-osvitnih-program-pidgotovki-fahivciv-v-umovah-globalizaciyi-gromadske-obgovorennnya-proyektu-postanovi-kmu>
30. Забезпечення, контроль якості і стандартизація лікарських засобів: Навчально-методичний посібник / За ред. професора Н. О. Ветютневої. – Вінниця, ПП «ТД» Едельвейс і К», 2016. – 505 с.
31. Тутутченко О. В. Стратегічні цілі аптечних підприємств, орієнтованих на надання високоякісного сервісу / О. В. Тутутченко, З. М. Мнушко // Вісник фармації. – Х. : – 2007. – № 3 (51). – С. 470.
32. Закон України «Про стандартизацію». Указ Президента від 17.05.2001 р., № 2408-III; «Про затвердження документів з питань стандартизації». Наказ

- МОЗ України від 14.09.2005 р. № 471; Стандартизация и сертификация фармацевтической продукции в вопросах и ответах / С.Н. Коваленко, И.Г. Левашова, С.Н. Коваленко и др. — Х., 2007.
33. Закон України «Про стандартизацію». — К., 2001; Левашова І.Г., Мурашко А.М., Подпружников Ю.В. Надлежащие практики в фармации. — К., 2006; Настанова 42-01-2003 Лікарські засоби. Технологічний процес. Документація. — К., 2003
34. Pharmaceutical Society of Finland [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.pro.tsv.fi/finpharmsociety/engl/index.html>
35. General Pharmaceutical Council (GPhC) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.pharmacyregulation.org/>
36. Офіційні документи Болонського процесу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nmuofficial.com/vipusniku/bolonskyj-protses/ofitsijni-dokumenty-bolonskogo-protsesua/>
37. Європейська Асоціація Гарантії Якості вищої освіти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (ENQA)<https://www.enqa.eu/>
38. Управління фармацією : підручник для студ. вищ. навч. закладів / [В. М. Толочко. І. В. Міщенко, Д. Л. Великий та ін.]; за ред. В. М. Толочка. — Х. : Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2004. — 388 с.
39. Journal of clinical pharmacy and therapeutics journal of clinical pharmacy and therapeutics [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/13652710>
40. PharmaTech [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.pharmtech.com/>
41. International Pharmaceutical Federation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.fip.org/>.
42. Pharmacy Times [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.pharmacytimes.com/>

43. Pharmacy Technican Certifitation Board (PTCB) [Электронный ресурс]. –
Режим доступа: <https://www.ptcb.org/>

Національний фармацевтичний університет

Факультет фармацевтичних технологій та менеджменту

Кафедра соціальної фармації

Ступінь вищої освіти магістр

Спеціальність 226 Фармація, промислова фармація

Освітня програма Фармація

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
соціальної фармації

Аліна ВОЛКОВА

«28» вересня 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Павла ГОЯ

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Фармацевтична інформація як складова неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації»
керівник кваліфікаційної роботи: Інна КУБАРЄВА, к.фарм.н., доцент
затверджений наказом НФаУ від «06» березня 2023 року № 58.
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи: квітень 2023 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: фахіди практичної фармації, які займаються збиранням, аналізом та поширенням фармацевтичної інформації, а також джерела та канали отримання фармацевтичної інформації.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити основні джерела та форми фармацевтичної інформації, які використовують фахівці практичної фармації; аналіз ефективності використання фармацевтичної інформації у професійній діяльності фахівців практичної фармації; встановити взаємозв'язку між рівнем знань та навичок у використанні фармацевтичної інформації у практичній фармації; визначити фактори зовнішнього середовища, які впливають на використання та розвиток фармацевтичної інформації у практичній фармації; розробити рекомендацій щодо підвищення ефективності використання інформації у професійній діяльності.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиць – 4, рисунків – 6.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ, посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Інна КУБАРЄВА, доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної фармації	28.09.2022	28.09.2022
2	Інна КУБАРЄВА, доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної фармації	06.11.2022	06.11.2022
3	Інна КУБАРЄВА, доцент закладу вищої освіти кафедри соціальної фармації	16.01.2023	16.01.2023

7. Дата видачі завдання: «28» вересня 2022 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з означеної тематики та окреслення актуальності досліджень.	вересень-жовтень 2022 р.	виконано
2.	Теоретичні аспекти фармацевтичної інформації.	листопад-грудень 2022 р.	виконано
3.	Дослідження сучасних вимог до неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації у світовій практиці.	січень 2023 р.	виконано
4.	Контент-аналіз сучасних інформаційних джерел та форм в аспекті фармацевтичної освіти	лютий-березень 2023 р	виконано
5.	Дослідження професійних думок та пропозиції фахівців фармації з питань фармацевтичної інформації щодо набуття та удосконалення професійної компетентності	квітень 2023 р	виконано

Здобувач вищої освіти

_____ Павло ГОЙ

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ Інна КУБАРЄВА

ВИТЯГ З НАКАЗУ № 58
по Національному фармацевтичному університету
від 06 березня 2023 року

Про затвердження тем кваліфікаційних робіт

1. Затвердити теми кваліфікаційних робіт, керівників-консультантів та рецензентів здобувачам вищої освіти 4 курсу, спеціальність – **226 Фармація, промислова фармація**, освітня програма – **Фармація** (для осіб, що мають ОКР «молодший спеціаліст» за напрямом «Медицина»), ступінь вищої освіти – **магістр**, термін навчання – **3 р. 10 міс., очна (денна) форма здобуття освіти.**

Прізвище, ім'я по батькові здобувача вищої освіти	Тема кваліфікаційної роботи (українською мовою)	Тема кваліфікаційної роботи (англійською мовою)	Керівник кваліфікаційної роботи	Рецензент кваліфікаційної роботи
Кафедра соціальної фармації				
Гой Павло Дмитрович	Фармацевтична інформація як складова неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації	Pharmaceutical information as a component of continuous professional development of a practical pharmacy specialist	к. фарм. н., доцент ЗВО кафедри соціальної фармації Кубарева І.В.	д. фарм. н., професор ЗВО кафедри організації та економіки фармації Назаркіна В.М.

В.о. ректора

Алла КОТВИЦЬКА

Вірно:

Декан факультету фармацевтичних технологій та менеджменту

Наталія ЖИВОРА

ВИСНОВОК

**Комісії з академічної доброчесності про проведену експертизу
щодо академічного плагіату у кваліфікаційній роботі
здобувача вищої освіти**

№ 113901 від « 23 » травня 2023 р.

Проаналізувавши випускню кваліфікаційну роботу за магістерським рівнем здобувача вищої освіти денної форми навчання Гой Павла Дмитровича, 4 курсу, _____ групи, спеціальності 226 Фармація, промислова фармація, на тему: «Фармацевтична інформація як складова неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації / Pharmaceutical information as a component of continuous professional development of a practical pharmacy specialist», Комісія з академічної доброчесності дійшла висновку, що робота, представлена до Екзаменаційної комісії для захисту, виконана самостійно і не містить елементів академічного плагіату (компіляції).

**Голова комісії,
професор**

Інна ВЛАДИМИРОВА

0%

10%

ВІДГУК

**наукового керівника на кваліфікаційну роботу ступеня вищої освіти
магістр, спеціальності 226 Фармація, промислова фармація**

Павла ГОЯ

**на тему: «Фармацевтична інформація як складова неперервного
професійного розвитку фахівця практичної фармації».**

Актуальність теми. Концепція розвитку освіти фармацевта та забезпечення їх неперервного навчання спрямовані на підвищення якості підготовки фармацевтичних фахівців, інтеграцію фармацевтичної освіти та науки, вирішення кадрових проблем галузі з урахуванням потреб охорони здоров'я України, покращання фармацевтичної допомоги населенню, впровадження формулярної системи постачання, створення єдиного інформаційного простору у фармації, застосування фармакоекономічних підходів до раціонального використання ліків для підвищення якості життя населення та сприяння конкурентоспроможності фахівців із вищих навчальних закладів на вітчизняному та міжнародному ринках праці. Тому представлена робота має соціально-економічне значення та практичну значущість.

Практична цінність висновків, рекомендацій та їх обґрунтованість. Результати прикладних досліджень, які представлені у роботі можуть бути корисними для розробки рекомендацій для підвищення ефективності діяльності фахівців практичної фармації.

Оцінка роботи. Робота виконана на високому науковому рівні, з використанням сучасного інструментарію, який застосовуються в організаційно-економічних дослідженнях у фармації. Матеріал представлений послідовно та логічно, висновки є обґрунтованими та відповідають меті й завданням дослідження.

Загальний висновок та рекомендації про допуск до захисту. Робота відповідає всім вимогам, що представлені у «Положенні про порядок підготовки та захисту кваліфікаційних робіт НФаУ» та може бути представлена до розгляду у Екзаменаційну комісію.

Науковий керівник _____

Інна КУБАРЄВА

«06» квітня 2023 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу ступеня вищої освіти магістр, спеціальності 226
Фармація, промислова фармація

Павла ГОЯ

на тему: «Фармацевтична інформація як складова неперервного
професійного розвитку фахівця практичної фармації».

Актуальність теми. У сучасному формулюванні система фармацевтичного забезпечення являє собою інтеграційну структуру, що пов'язує процеси виробництва, обігу ліками, а також надання фармацевтичної допомог і фармацевтичної послуги згідно з вимогами вітчизняної нормативно-правової бази й міжнародними нормами фармацевтичної діяльності.

Теоретичний рівень роботи. У роботі використаний сучасний інструментарій, які використовуються у організаційно-економічних роботах. Застосовуються сучасні методичні підходи та методики, які дозволяють у повному обсязі досягти поставленої мети та завдань дослідження.

Пропозиції автора з теми дослідження. Запропоновані основні рекомендації щодо підвищення ефективності використання інформації у професійній діяльності.

Практична цінність висновків, рекомендацій та їх обґрунтованість. Представлені у роботі результати дослідження можуть бути корисними для розробки рекомендацій для підвищення ефективності діяльності фахівців практичної фармації.

Недоліки роботи. За текстом зустрічаються помилки, невдалі вислови, русизми, але вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок і оцінка роботи. Робота є актуальною, має елементи наукової новизни та практичного значення, а також відповідає всім вимогам та може бути представлена до розгляду у Екзаменаційну комісію.

Рецензент _____

проф. Вікторія НАЗАРКІНА

«13» квітня 2023 р.

ВИТЯГ
з протоколу засідання кафедри соціальної фармації
№ 12 від «20» квітня 2023 року

ПРИСУТНІ: зав. каф. доц. Волкова А. В., доц. Кубарева І.В., доц. Овакімян О.С., доц. Болдарь Г.Є., доц. Корж Ю.В., доц. Терещенко Л.В., доц. Гавриш Н.Б., доц. Калайчева С.Г., ас. Пилюга Л.В., ас. Сєврюков О.В., ас. Сурікова І.О., ас. Тарасенко Д.Ю., ас. Ноздріна А.А.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Про представлення до захисту в Екзаменаційній комісії кваліфікаційних робіт.

СЛУХАЛИ: завідувачку кафедри доц. Волкову А. В. з рекомендацією представити до захисту в Екзаменаційній комісії кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти спеціальності 226 Фармація, промислова фармація Гой Павла Дмитровича на тему: «Фармацевтична інформація як складова неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації».

Науковий керівник: к. соц. н., доцент кафедри СФ Кубарева І.В.

Рецензент: к. фарм. н., доцент кафедри ОЕФ Назаркіна В.М.

ВИСТУПИЛИ: доц. Корж Ю.В., доц. Волкова А. В., доц. Болдарь Г.Є., висловили рекомендації до кваліфікаційної роботи Гой Павла Дмитровича

УХВАЛИЛИ: Рекомендувати до захисту в Екзаменаційній комісії кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти Гой Павла Дмитровича на тему: «Фармацевтична інформація як складова неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації».

Завідувачка каф. СФ, доцент _____ Аліна ВОЛКОВА

Секретар, асистент _____ Альміра НОЗДРІНА

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувач вищої освіти Павло ГОЙ до захисту кваліфікаційної роботи за галуззю знань 22 Охорона здоров'я спеціальністю 226 Фармація, промислова фармація освітньою програмою Фармація на тему: «Фармацевтична інформація як складова неперервного професійного розвитку фахівця практичної фармації».

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____ / Наталія ЖИВОРА /

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Павло ГОЙ за результатами проведеної роботи проявив себе як професійний, грамотний та підготовлений фахівець. Виконав поставлені завдання досліджень на високому науковому рівні, що дозволило досягти у повному обсязі мету досліджень. Робота оформлена у відповідності до діючих вимог, тому може бути представлена до розгляду в Екзаменаційну комісію.

Керівник кваліфікаційної роботи

_____

Інна КУБАРЄВА

«06» квітня 2023 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційну роботу розглянуто. Здобувач вищої освіти Павло ГОЙ допускається до захисту даної кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувачка кафедри
соціальної фармації

_____

Аліна ВОЛКОВА

«20» квітня 2023 р.

Кваліфікаційну роботу захищено

у Екзаменаційній комісії

«13» червня 2023 р.

З оцінкою _____

Голова Екзаменаційної комісії,

доктор фармацевтичних наук, професор

_____ / Володимир ЯКОВЕНКО /